

Trestní právo procesní

- Trestní právo procesní – souhrn norem upravujících postup orgánů činných v trestním řízení
- Předmět TPP – trestní řízení jakožto zákonný postup orgánů
- Předmět trestního řízení – skutek, o kterém se řízení vede
- Subjekty trestního řízení – orgány činné v trestním řízení, obviněný, poškozený, další subjekty
- Základní trestněprocesní vztah – mezi orgány činnými.... a obviněným

Orgány činné v trestním řízení

- Policejní orgán
- Státní zástupce
- Soud – rozhoduje jako senát, předseda senátu, samosoudce nebo soudce
- Zastupují stát v trestním řízení

Předběžné otázky

- Předběžné, dílčí otázky týkající se viny a trestu řeší orgány činné v trestním řízení nezávisle na jiných orgánech.
- To neplatí u:
- Řešení otázek týkajících se osobního stavu
- Řešení otázek o nichž rozhoduje výlušně Soudní dvůr evropských společenství
- Řešení otázek, kdo a zda je vyňat z působnosti orgánů činných v trestním řízení – výsady a imunity.

Základní zásady trestního řízení

- Jsou uvedeny v § 2 tr. řádu.
- Obecné myšlenky, kterými se zákonodárce řídil při vytváření právního odvětví a které jsou pro ně charakteristické.
- Zásady obecné, dokazování, zásada práva na obhajobu atd.

Zásada zákonnosti

- § 2/1
- Stíhání jen ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví zákon – trestní řád a zákon 218/2003 Sb.
- Záruky prosazení zákonnosti – systém vertikální, následné a instanční kontroly v tr. řádu

Zásada presumpce nevinoty

- § 2/2
- In dubio pro reo – v právních pochybnostech ve prospěch obviněného
- Objektivita orgánů činných v TŘ
- Nedokázaná vina má stejný význam jako dokázaná nevinota
- Povinnost vždy poučit obviněného o jeho právech a umožnit mu jejich uplatnění

Zásada legality

- § 2/3
- Státní zástupce je povinen stíhat všechny trestné činy, o kterých se dověděl.
- Výjimky –
- nepřípustnost stíhání podle § 11
- Nepřípustnost podle § 163
- Možnost nestíhat podle § 172 odst.2 písm. c)
- Odklony v trestním řízení

Zásada oficiality

- § 2/4
- Orgány postupují z úřední povinnosti, pokud zákon vyžaduje provedení určitého úkonu, musí být proveden.
- Je to předcházející zásada aplikovaná na průběh celého trestního řízení

Zásada rychlosti

- § 2/4
- Trestní věci musí být projednávány co nejrychleji, přednost platí pro věci vazební
- Pořádkové lhůty – určují termíny provedení některých úkonů
- Propadné lhůty – např. vazební, podání opravného prostředku (zde je ale možno žádat o prominutí lhůty podle § 61)

Zásada přiměřenosti

- § 2/4
- Do práv občanů je možno zasahovat jen v odůvodněných případech na základě zákona a jen v nezbytné míře pro zajištění účelu trestního řízení.
- Provedení upravuje část o zajišťovacích opatřeních, resp. operativně pátracích prostředcích

Zásada objektivní – materiální pravdy

- § 2/5
- Objektivní pravda je skutečný stav věci, ten má být zjištěn bez důvodných pochybností
- Formální pravda – v TŘ jen tam, kde je to ve prospěch obviněného (např. presumpce nevinny) nebo tam, kde by jinak řízení nemohlo dále probíhat (např. § 166, ustanovení o náhradním doručování).

Zásada vyhledávací

- § 2/5
- I bez návrhu stran musí být stejně pečlivě objasňovány okolnosti ve prospěch i v neprospěch obviněného.
- Jde o zásadu oficiality aplikovanou na důkazní řízení

Zásada volného hodnocení důkazů

- § 2/6
- Důkazy je třeba hodnotit podle vnitřního přesvědčení založeném na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.
- Nejde o libovůli – rozsudek je vždy třeba odůvodnit i z tohoto hlediska

Zásada spolupráce se zájmovými sdruženími občanů

- § 2/7, § 3 až 6
- Pojem zájmového sdružení - § 3.
- Výslovně jsou vyloučeny politické strany a politická hnutí
- Záruky zájmových sdružení občanů – možnosti ovlivnění trestního řízení - § 6

Zásada obžalovací

- § 2/8
- Stíhání před soudy je možné jen na základě obžaloby či návrhu na potrestání podaných státním zástupcem.
- Soud sám nemůže řízení zahájit, státní zástupce může vzít podanou obžalobu zpět.
- Soud je vázán podanou obžalobou jen co do skutku, nikoliv co do právního hodnocení skutku

Zásada senátního rozhodování

- § 2/9
- Senát a samosoudce – rozhodují o meritu věci
- Předseda senátu – rozhoduje o věcech procesní povahy v soudním stadiu
- Soudce – rozhoduje o nejzávažnějších zásazích do práv obviněného a dalších osob v přípravném řízení

Zásada veřejnosti

- § 2/10
- Jednání před soudem je veřejné v případě hlavního líčení a veřejného zasedání.
- Výjimky - § 200 a 201, zákon 218/2003 Sb.
- Přípravné řízení – orgány poskytují informace veřejnosti, významná omezení pro poskytování informací jsou uvedena v § 8a až 8c.
- V odůvodněných případech je možno konat hlavní líčení i mimo jednacích síň.

Zásada ústnosti

- § 2/11
- Soud zpravidla vyslýchá obviněného, znalce a svědky přímo a osobně, výjimky jsou možné zejména podle § 211
- Aby bylo možno přihlédnout k důkazu, musí být u soudu proveden ústně, tedy alespoň přečtením listiny atd.

Zásada bezprostřednosti

- Soud může přihlédnout jen k těm důkazům, které byly před ním provedeny
- Zásada nepřerušitelnosti soudního jednání
- Zásada nezměnitelnosti obsazení soudu
- Náhradní soudce.

Zásada práva na obhajobu

- § 2/13
- Materiální obhajoba – obviněný se může hájit sám
- Formální obhajoba – může se nechat zastupovat osobou práva znalou. Orgány jsou povinny mu to umožnit.
- Nutná obhajoba § 36 – v některých případech musí mít obviněný obhájce

Zásada práva na obhajobu ve vlastním jazyce

- § 2/14
- TŘ se zásadně vede v českém jazyce.
- Pokud obviněný prohlásí, že neovládá český jazyk, je oprávněn používat před orgány svého mateřského jazyka nebo toho, o kterém prohlásí, že ho ovládá.
- Právo na tlumočníka - § 28
- Povinnost přeložit mu všechny rozhodující písemnosti.

Subjekty trestního řízení

- Orgány činné v trestním řízení
- Obviněný, obhájce, poškozený, zúčastněná osoba, zákonný zástupce, OPD, osoby se samostatnými obhajovacími právy, zmocněnec .

Obviněný

- Souhrnný název pro osobu, vůči níž se vede trestní řízení.
- Podezřelý – do zahájení trestního stíhání
- Obviněný - do nařízení hlavního líčení
- Obžalovaný – do právní moci rozsudku
- Odsouzený – po právní moci rozsudku

- Kodex obecných práv obviněného - § 33

Obhájce

- Může jím být jen advokát, jedná jménem obviněného kromě řízení proti uprchlému
- Zvolený obhájce - § 37
- Ustanovený obhájce - § 38
- Oba tito obhájci mají stejná práva, jejichž obecný kodex obsahuje § 41
- Nutná obhajoba - § 36

Poškozený v trestním řízení

- Ten, komu byla trestným činem způsobena přímo újma.
- Práva poškozeného – obecně v § 43/1
- Poškozený jemuž byla způsobena majetková újma má vedle procesních práv ještě právo navrhnout, aby soud v rozsudku uložil odsouzenému povinnost nahradit způsobenou škodu.

Zajišťovací úkony

- Zajištění osob
- Zajištění věcí a jiných majetkových hodnot
- Jiná zajišťovací opatření (např. odposlechy podle § 88, 88a).
- Podrobná kazuistická úprava přímo v trestním řádu, neboť jde zásahy do ústavních svobod individua

Zadržení

- §§ 75 – 77
- Zadržet lze pouze podezřelého a osobu, vůči níž se vede trestní řízení, nikoli např. svědka, a to na základě vazebních důvodů.
- Účel – zajistit tuto osobu pro účely rozhodování o vazbě
- Tzv. občanské zadržení - § 76 odst. 2
- Délka trvání zadržení – maximálně 48 plus 24 hodin, lhůta se počítá podle počtu hodin.

Vazba

- Zadržet lze pouze osobu vůči níž se vede trestní řízení, tedy od okamžiku zahájení trestního stíhání
- Vazební důvody - § 67, stačí jediný z těchto důvodů.
- Vazba útěková, koluzní, předstižná.
- Do vazby může vzít předseda senátu a v přípravném řízení soudce.

Trvání vazby.

- Spodní hranice trvání vazby je omezena jen dobou trvání některého z vazebních důvodů.
- Maximální doba vazby je odstupňována podle trestní sazby a činí maximálně 5 let, z toho maximálně jedna třetina připadá na přípravné řízení a dvě třetiny na řízení před soudem.
- V rámci této doby rozhoduje o prodloužení vazby vždy na dobu tří měsíců státní zástupce.
- Obviněný si kdykoliv může podat žádost o propuštění z vazby.

Nahrazení vazby.

- Zárukou zájmového sdružení občanů nebo důvěryhodnou osobou
- Písemným slibem obviněného
- Dohledem probačního úředníka
- Peněžitou zárukou od 10 000.- Kč výše

Zajišťovací opatření vůči věcem a jiným majetkovým hodnotám

- Vydání a odnětí věci
- Zajištění peněžních prostředků na účtě
- Zajištění zaknihovaných cenných papírů, zajištění nemovitostí
- Zajištění jiné majetkové hodnoty

Jiná zajišťovací opatření (proti osobním svobodám)

- Domovní prohlídka
- Osobní prohlídka
- Prohlídka jiných prostor a pozemků
- Zadržení a otevření zásilky
- Záměna zásilky
- Sledovaná zásilka
- Odposlech a záznam telekomunikačního provozu
- Údaje o uskutečněném telekomunikačním provozu

Základní pojmy dokazování

- Dokazování – postup při získávání důkazů orgány činnými v trestním řízení
- Předmět dokazování – vymezen v § 89/1
- Důkazní prostředky – vše, co může přispět k objasnění věci
- Důkaz – poznatek, výsledek dokazovacího procesu na základě použití důkazního prostředku o předmětu dokazování subjektem provádějícím dokazování

Dělení důkazů

- Důkazy usvědčující a zprošťující
 - Důkazy původní a odvozené
 - Důkazy přímé a nepřímé.
-
- Nepřímý důkaz (indicie) dokazuje předmět dokazování nepřímo, oklikou přes jinou skutečnost (např. otisky prstů na zbrani)

- Hodnocení důkazů:
- Z hlediska věrohodnosti, přesvědčivosti a spolehlivosti
- Z hlediska zákonnosti.
- Důkaz získaný nezákonným donucením nebo jeho hrozbou je absolutně neúčinný, stejně tak důkazy, při jejichž získávání byl jinak flagrantně porušen zákon.

Výslech obviněného

- Zjištění totožnosti
- Dotaz na jeho poměry
- Objasnění podstaty obvinění
- Poučení o právech
- Prostor k podrobnému a souvislému vyjádření se pro obviněného
- Kladení doplňujících otázek
- Přečtení a podpis protokolu
- Zákaz kladení sugestivních (naváděcích) a kápiciozních (Istivých, klamavých) otázek

Výslech svědka

- Každý je povinen dostavit se a svědčit
- Zákaz výslechu svědka - § 99
- Právo odepřít výpověď pro svědka - § 100

- Zjištění totožnosti svědka
- Dotaz na jeho poměr k obviněnému
- Poučení o právech, zejména podle §§ 99 a 100
- Poučení o postihu za křivou výpověď nebo bezdůvodné odepření výpovědi
- Zákaz sugestivních otázek
- Ochrana svědka - §§ 55/2, 101a, zvláštní zákon na ochranu svědků 137/2001

Zvláštní způsoby dokazování

- Konfrontace - postavení svědka, obviněného či spoluobviněného tváří v tvář
- Rekognice –znovupoznání osoby nebo věci a určení její identity
- Vyšetřovací pokus
- Rekonstrukce
- Prověrka na místě

Znalci

- Znalci objasňují skutečnosti důležité pro trestní řízení, k nimž je třeba odborných znalostí. Neřeší právní otázky.
- Znalci – osoby a ústavy zapsané v seznamu znalců, podávají znalecké posudky, k nimž mohou být také vyslechnuti
- Znalci jsou přibíráni orgány činnými v trestním řízení nebo znalecké posudky mohou být předloženy i stranou trestního řízení.

Věcné a listinné důkazy

- Věcné důkazy jsou předměty.
- Listinné důkazy jsou listiny, které svým obsahem prokazují nebo vyvracejí dokazované skutečnosti.
- Důkazními prostředky sui generis jsou např. obrazové a zvukové záznamy, mediální nosiče apod.

Ohledání

- Ohledání věci
- Ohledání místa činu
- Prohlídka těla a jiné podobné úkony
- Prohlídka a pitva mrtvoly a její exhumace
- Vyšetřování duševního stavu.

Typy rozhodnutí v přípravném řízení

- Rozsudek – ve věci samé
- Usnesení – zejména procesní povahy v průběhu celého trestního řízení
- Trestní příkaz – ve věci samé v řízení před samosoudcem
- Rozhodnutí sui generis – opatření (např. obžaloba, přibrání znalce, ustanovení obhájce, příkaz k domovní prohlídce apod. Nejsou napadnutelná řádnými opravnými prostředky.

Stadia trestního řízení

- Přípravné řízení
- Předběžné projednání obžaloby
- Hlavní líčení
- Odvolací řízení
- Výkon rozhodnutí

Přípravné řízení

- Dvě fáze – prověřování a vyšetřování
- Prověřování podnětů – neformální, od vypracování záznamu o provedení úkonů do usnesení o zahájení trestního stíhání. Může končit též tzv. odložením věci nebo jiným vyřízením podle § 159a
- Vyšetřování – do skončení vyšetřování, resp. do podání obžaloby

Oprávnění státního zástupce v přípravném řízení

- Ve vztahu k policejnímu orgánu vykonává tzv. dozor podle § 174
- K některým vyšetřovacím úkonům je oprávněn jen státní zástupce (např. § 175)
- Vydává některá rozhodnutí podle § 172 až 174 (usnesení o postoupení věci, o přerušení věci, o zastavení trestního stíhání)
- Vypracovává a podává obžalobu.

Předběžné projednání obžaloby

- Podanou obžalobu přezkoumává předseda senátu
- Shledá-li důvody uvedené v § 186, nařídí předběžné projednání obžaloby senátem zpravidla v neveřejném zasedání
- Po tomto projednání soud vydá některé rozhodnutí podle § 188, jinak se nařídí hlavní líčení

Hlavní líčení

- Nařízení hlavního líčení
- Doručení opisu obžaloby stranám
- Vyzvání stran k návrhům na provedení důkazů
- Předvolání a vyzvání stran a svědků, resp. znalců
- Určení náhradního soudce

- Sdělení věci, která bude projednávána
- Zjištění, zda se dostavily všechny nutné osoby
- Zjištění jejich totožnosti
- Zjištění, zda byly zachovány lhůty k přípravě hlavního líčení
- Přednesení obžaloby
- Návrh poškozeného ohledně náhrady škody
- Dokazování – nejprve výslechem obžalovaného, poté provádění dalších důkazů
- Závěrečné řeči
- Poslední slovo obžalovaného
- Vyhlášení rozhodnutí

Odvolací řízení - zásady

- Zásada reformatio in peius - § 259
- Revizní princip - § 254
- Tzv. beneficium cohaesionis - § 261
- Způsoby vyřízení věci v odvolacím řízení – kasace a apelace

Řádné opravné prostředky :

Odvolání proti rozsudku – 8 denní lhůta,
suspenzivní a devolutivní účinek

Stížnost proti usnesení – 3 denní lhůta,
suspenzivní účinek jen tam kde to zákon
výslovně stanoví, devolutivní účinek vyjma
autoremedury

Odpor proti trestnímu příkazu – 8 denní lhůta,
trestní příkaz se ruší a nařídí se hlavní líčení

- Mimořádné opravné prostředky :
- Dovolání - v případě právních nedostatků vypočtených v § 265b
- Obnova řízení – v případě skutkových nedostatků
- Stížnost pro porušení zákona

Zvláštní způsoby řízení

- Řízení proti mladistvým (v zákoně 218/2003 Sb.), subsidiárně se uplatní trestní řád
- Řízení proti uprchlému
- Řízení po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu
- Řízení o přezkumu příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu

- Zvláštní způsoby řízení sui generis :
- Řízení před samosoudcem
- Odklony – podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání

Právní styk s cizinou – základní pojmy

- Vydávání
- Vyžádání z ciziny
- Mezinárodní zatýkací rozkaz
- Vydání do ciziny
- Evropský zatýkací rozkaz
- Předání a převzetí osoby z jiného členského státu EU

Dožádání

- Dožádání do ciziny
- Předvolání osob z ciziny
- Přeshraniční pronásledování
- Přeshraniční sledování
- Skryté vyšetřování
- Přeshraniční odposlech
- Předběžné zajištění věci
- Společné vyšetřovací týmy